

Camille Saint-Saëns

Született	1835. Franciaország Párizs	október	9.
Származás	francia		
Elhunyt	1921. (86 évesen) Algéria Algír	december	16.
Sírhely	Montparnasse-i temető		
Iskolái	Párizsi Konzervatórium		

Pályafutás

Műfajok	<u>opera, klasszikus zene</u>
Hangszer	<u>zongora</u>
Díjak	<ul style="list-style-type: none">• Francia Köztársaság Becsületrendjének nagykeresztje (1913. január 11.)• A művészetek és a tudományok érdemrendje• Francia Köztársaság Becsületrendjének főtisztje (1900. augusztus 16.)• Francia Köztársaság Becsületrendjének parancsnoka (1894. július 30.)• Francia Köztársaság Becsületrendjének tisztje (1884. július 13.)• Francia Köztársaság Becsületrendjének lovagja (1869. augusztus 14.)

Tevékenység zeneszerző

Charles Camille Saint-Saëns (Párizs, 1835. október 9. – Algír, 1921. december 16.) francia zeneszerző, karmester, zongorista, orgonista. A leghíresebb művei a *Sámson és Delila*, az *Állatok farsangja* és a 3., *Orgona-szimfónia*.

□ Családnevének kiejtése

A művész családnevének a kiejtése olykor viták tárgya, mivel az írásmód a „szenszaen” vagy „szenszan” kiejtést is megengedi. Ennek ellenére legelterjedtebb a „szenszansz” (IPA:ʃaʁl kamij sēsās).^{[1][2]} kiejtés.

Életpályája

Camille Saint-Saëns Párizsban született. Apja kormányhivatalnok volt, aki fia születése után néhány hónappal elhunyt. A fiút anyja, *Clémence* nevelte fel, akit nagynénje, *Charlotte Masson* segített anyagilag. Ők tanították először zenére is, mert a gyermek zenei tehetsége már igen korán nyilvánvalóvá vált, hároméves korában már megírta első zongoradarabját. Hétévesen kompozíciót tanult, 11 évesen pedig sikeres zongorahangversenyt adott Párizsban Mozart és Beethoven műveiből. 1848-ban felvették a Conservatoire-ba, ahol Stamatynál zongorát, Halévynél és Rebernél zeneszerzést tanult, de tanára volt Gounod is. Sok neves zenésszel ismerkedett meg, és tehetségét elismerte Liszt, Rossini és Berlioz is.

1853-ban elnyerte a Saint Merry-templom orgonistai állását, amit 1858-ban a St. Madeleine-templommal cserélt fel, s itt tevékenykedett egészen 1877-ig. Közben, 1861 és 1865 között tanára volt a Niedermeyer-féle egyházi zeneiskolának is, ahol tanítványa volt többek között Gabriel Fauré. Állásait azért adta fel, hogy csak a zeneszerzéssel tudjon foglalkozni. 1871-ben néhány kollégájával^[3] együtt megalakította a *Société Nationale de Musique*-et (Nemzeti Zenei Társaság), amelynek a célja a kortárs francia zeneszerzők műveinek a népszerűsítése volt. Fontos állomás volt zeneszerzői pályáján első versenyműveinek a megírása: 1858-ban mutatták be *I. zongoraversenyét*, majd egy év múlva az *I. hegedűversenyt*. 1868-as *2. (g-moll) zongoraverseny* Liszt Ferenc tetszését is elnyerte (állítólag mindössze 17 nap alatt írta). Nagy siker volt az *Introduction et Rondo capriccioso* hegedűre és zenekarra írt darabjának 1863-as bemutatója is. Fontos megemlíteni a korszakból még az *a-moll csellóversenyt* (1872) és a *Danse macabre* 1874-es bemutatóját.

Saint-Saëns 1875-ben megnősült, egy nála jóval fiatalabb nőt vett el *Marie-Laure Truffot* személyében, de a házasság hat év elteltével felbomlott. Közben két fiúgyermekük született, akik azonban csecsemőkorukban meghaltak.

1877-től, amikor feladta állását, számos hangversenykörutat teljesített, ahol saját műveit adta elő karmesterként és hangszeres művészként, 1879-ben forró sikerű hangversenyt adott Budapesten is. Az 1870–1880-as években volt legsikeresebb zenei időszaka: 1877-ben mutatta be Liszt Ferenc Weimarban *Samson et Dalila* (*Sámson és Delila*) című operáját.^[4] Az opera szövegét *Ferdinand Lemaire* írta, természetesen a bibliai történet alapján.^[5] 1886-ban született *Le Carnaval des animaux* (*Az állatok farsangja*) című, 14 tételes játékos-ironikus darabja, amely farsangi meglepetésként egy gordonkaművész hangversenye alkalmából készült. A darabban az „igazi” állatokon (oroszlán, tyúk, kenguru, elefánt, hattyú stb.) kívül olyan különös szerzetek is szerepelnek, mint a zongoristák. A darab két zongorára és kamarazenekarra íródott. „A mű kétszeres persziflász: az egyes állatfajták mögött jól felismerhetőek a megfelelő emberi tulajdonságok, másrészt az ezeket ábrázoló dallamok olykor önmagukért beszélnek, mint közismert zenei idézetek. A *Teknősbékák* című tétel például Offenbach *Orfeusz az alvilágban* című operettjének híres kánkánját használja fel parodizáló lassú tempóban; az *Elefánt* humoros nagybögőszólója nem más, mint a *Szilfek tánca* Berlioz *Faust elkárhozása* című drámai oratóriumából; a *Köviületek* Rossini *Sevillai*

borbélyából idéz.”¹⁶¹ Ugyanebben az évben mutatta be *3. szimfóniáját*, amit a benne alkalmazott orgona miatt *Orgonaszimfóniának* is neveznek. A nevezetes művet az akkoriban elhunyt Liszt Ferenc emlékének szentelte.

Utolsó éveiben sem csökkent munkabírása: számos zongoradarabot, az *5. zongoraversenyt*, újabb gordonkaversenyt, zenekari darabokat, VII. Eduárd koronázására indulót stb. komponált. Mindeközben sokat utazott Európában és az Egyesült Államokban. Nagy szenvedélye volt a lepkék gyűjtése, alapos szakértője lett a témának (miként majd Bartók a rovaroknak).

Életműve elismeréseként a francia kormány Francia Becsületrend kitüntetésben részesítette. Utolsó éveit Algériában töltötte, 1921-ben az algéri *Hôtel de l’Oasis*-ban érte a halál. Hamvai a párizsi Montparnasse temetőben nyugszanak.

Jelentősége

Saint-Saëns a zenei neoklasszicizmus jeles képviselője. Korábban az új zene elkötelezett híve volt, ezért támogatta a *Société Nationale* létrejöttét, noha nem tartozott a forradalmi újítók közé. „Műveiben ... a nagy tudás hűvös szigorral és eleganciával társul, a formai és technikai sajátosságok lépnek előtérbe.”¹⁷¹ Sokan eklektikusnak tartják művészetét, „rokonsága Liszttel, Corneille-jel, vagy Victor Hugóval ... csak külsődleges, ... belőle hiányzott az a forradalmi láz, amely Lisztet vagy Hugót annyira jellemezi...”¹⁸¹ Műveiből a klasszikus zenei iskolázottság érezhető ki, emiatt törekedett zenéjében plasztikusságra, választékosságra és világos kifejezésre. Ezért is számíthatott a 19. századi francia zene vezéralakjának.

Műveiből

Saint-Saëns termékeny komponistának számít, műveinek száma jóval 500 fölött van. Az alábbi lista elsősorban az opus-számmal ellátott művek közül ad áttekintést.

Operák

- *La Princesse Jaune*, op. 30, (1872).
- *Le Timbre d'Argent*, (1877).
- *Samson et Dalila*, op. 47, (1877).
- *Étienne Marcel*, (1879).
- *Henry VIII*, (1883).
- *Proserpine*, (1887).
- *Ascanio*, (1890).
- *Phryné*, (1893).
- *Frédégonde*, (1895).
- *Les Barbares*, (1901).
- *Hélène*, (1904).
- *L'Ancêtre*, (1906).
- *Déjanire*, (1911).

Szimfonikus művek

- *Symphonie n° 1 en mi bémol majeur* (1. (Esz-dúr) szimfónia), op. 2.
- *Suite pour violoncelle et orchestre* (Csellószvit), op. 16.
- *Concerto pour piano* (1. (D-dúr) zongoraverseny), op. 17.
- *Concerto pour violon* (1. hegedűverseny), op. 20.
- *Concerto pour piano n° 2 en sol mineur* (2. (g-moll) zongoraverseny), op. 22.
- *Introduction et Rondo capriccioso pour violon et orchestre*, op. 28.
- *Concerto pour piano n° 3* (3. (Esz-dúr) zongoraverseny), op. 29.
- *Le Rouet d'Omphale* (szimfonikus költemény), op. 31.
- *Concerto pour violoncelle n° 1 en la mineur* (1. (a-moll) csellóverseny), op. 33.
- *Phaéton* (szimfonikus költemény), op. 39.
- *Danse macabre* (szimfonikus költemény), op. 40.
- *Concerto pour piano n° 4 en ut mineur* (4. (c-moll) zongoraverseny), op. 44.
- *Romance pour violon et orchestre*, op. 48.
- *La jeunesse d'Hercule* (szimfonikus költemény), op. 50.
- *Symphonie n° 2 en la mineur* (2. (a-moll) szimfónia), op. 55.
- *Concerto pour violon n° 2* (2. hegedűverseny), op. 58.
- *Concerto pour violon n° 3* (3. hegedűverseny), op. 61.
- *Morceau de concert pour violon et orchestre*, op. 62.
- *Allegro appassionato*, op. 70.
- *Rapsodie d'Auvergne pour piano et orchestre*, op. 73.
- *Caprice-Valse pour piano et orchestre* („Wedding-Cake”), op. 76.
- *Symphonie n° 3 avec orgue* (3. „Orgona” szimfónia, c-moll, op. 78.)
- *Havanaise pour violon et orchestre*, op. 83.
- *Fantasie pour piano et orchestre* („Afrika”), op. 89.
- *Concerto pour piano n° 5* (5. „Egyiptomi” zongoraverseny, F-dúr, op. 103.)
- *Concerto pour violoncelle n° 2* (2. csellóverseny), op. 119.
- *Caprice Andalou pour violon et orchestre*, op. 122.

Zongoradarabok

- *Six Bagatelles*, op. 3.
- *Duettino* (négykezes), op. 11.
- *Mazurka No.1–3.*, op. 21, 24, 66.
- *Gavotte*, op. 23
- *Variations sur un theme de Beethoven* (két zongorára), op. 35.
- *Six Études*, op. 52.
- *Menuet et valse*, op. 56.
- *Allegro appassionato*, op. 70.
- *Album pour le piano*, op. 72.
- *Rapsodie d'Auvergne*, op. 73.
- *Polonaise* (két zongorára), op. 77.
- *Souvenir d'Italie*, op. 80.
- *Feuillet d'Album* (négykezes), op. 81.
- *Les Cloches du Soir*, op. 85.
- *Pas redoublé* (négykezes), op. 86.
- *Scherzo* (két zongorára), op. 87
- *Valse canariote, a-moll*, op. 88.
- *Suite*, op. 90.

- *Caprice arabe*, op. 96
- *Theme varié* (két zongorára), op. 97.
- *Souvenir d'Ismailia*, op. 100.
- *Valse Mignonne*, op. 104.
- *Berceuse* (négykezes), op. 105.
- *Caprice héroïque* (két zongorára), op. 106.
- *Valse Nonchalante*, op. 110.
- *Six Études*, op. 111.
- *Valse Langoureuse*, op. 120.
- *Six Études pour la main gauche* (Hat etüd bal kézre), op. 135.
- *Valse Gaie*, op. 139.
- *Marche interalliée* (négykezes), op. 155
- *Six Fugues*, op. 161.
- *Feuillet d'Album*, op. 169.

Orgonaművek

- *Trois pièces pour Harmonium*, op. 1.
- *Fantaisie n° 1 en mi bémol majeur* (Esz-dúr fantázia).
- *Trois Rhapsodies sur des cantiques bretons*, op. 7.
- *Bénédiction nuptiale*, op. 9.
- *Élévation ou communion*, op. 13.
- *Trois Préludes et Fugues*, op. 99.
- *Fantaisie n° 2 en ré bémol majeur* (D-dúr fantázia), op. 101.
- *Marche religieuse*, op. 107.
- *Trois Préludes et Fugues*, op. 109.
- *Sept improvisations*, op. 150.
- *Cyprès et Lauriers* (zenekarral), op. 156.
- *Fantaisie n° 3 en do majeur* (C-dúr fantázia), op. 157.
- *Prière* (hegedűvel), op. 158

Kamarazene-művek

- *Tarentelle pour flûte, clarinette et piano*, op. 6.
- *Quintette avec piano* (Zongorakvintett), op. 14.
- *Suite pour violoncelle et piano*, op. 16.
- *Trio n° 1 pour violon, violoncelle et piano* (F-dúr trió), op. 18.
- *Sonate n° 1 pour violoncelle et piano* (1. csellószonáta), op. 32.
- *Romance pour cor et piano*, op. 36.
- *Berceuse pour violon et piano*, op. 38.
- *Danse Macabre*, op. 40.
- *Quatuor avec piano* (B-dúr zongoranégyes), op. 41.
- *Allegro appassionato pour violoncelle et piano*, op. 43.
- *Romance pour violoncelle et piano* (D-dúr románc), op. 51.
- *Septuor pour cordes, piano et trompette* (Szeptett vonósnégyesre, zongorára és trombitára), op. 65.
- *Sonate n° 1 pour violon et piano*, op. 75.
- *Caprice „sur des airs Danois et Russes” pour flûte, clarinette, hautbois et piano*, op. 79.
- *Chant Saphique pour violoncelle et piano*, op. 91.

- *Trio n° 2 pour violon, violoncelle et piano* (e-moll trió), op. 92.
- *Fantaisie pour harpe*, op. 95.
- *Sonate n° 2 pour violon et piano*, op. 102.
- *Quatuor à cordes n° 1* (1. vonósnégyes), op. 112.
- *Cavatine pour trombone ténor et piano*, op. 114.
- *Sonate n° 2 pour violoncelle et piano* (2. gordonkaszonáta), op. 123.
- *Fantaisie pour violon et harpe*, op. 124.
- *Triptyque pour violon et piano*, op. 136.
- *Quatuor à cordes n° 2* (2. vonósnégyes), op. 153.
- *Élégies pour violon et piano*, op. 143, 160.
- *Sonate pour hautbois et piano*, op. 166.
- *Sonate pour clarinette et piano* (Esz-dúr klarinétsonáta), op. 167.
- *Sonate pour basson et piano* (G-dúr fagottszonáta), op. 168.

Oratórikus művek

- *Mass* (Mise, 4 hang, kórus, orgona, zenekar), op. 4.
- *Tantum ergo*, op. 5.
- *Scène d'Horace*, op. 10.
- *Oratorio de Noël*, op. 12.
- *Les Noces de Prométhée*, op. 19.
- *Nuit Persane (Mélodies persanes)* (szólista, kórus, zenekar), op. 26.
- *Psaume XVIII*, op. 42.
- *Le Déluge*, op. 45.
- *Les Soldats de Gédéon*, op. 46.
- *Requiem*, op. 54.
- *La Lyre et la Harpe* (Victor Hugo versére, szólista, kórus, zenekar), op. 57.
- *Calme des nuits* (kórus), op. 68.
- *La fiancée du Timbalier* (Victor Hugo versére, szoprán, zenekar), op. 82.
- *Les Guerriers*, op. 84.
- *La Nuit* (szoprán, női kórus, zenekar), op. 114.
- *Lola* (Stéphan Bordèse versére, szólisták, zenekar), op. 116.
- *Psaume CL*, op. 127.
- *Des pas dans l'allée* (kórus), op. 141.
- *Ave Maria* (kórus, orgona), op. 145.
- *La Cendre rouge*, op. 146.
- *Tu es Petrus*, op. 147.
- *Quam Dilecta*, op. 148.
- *Laudate Dominum*, op. 149.
- *Hymne a la paix*, op. 159.